МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра обліку і оподаткування

Допущено до захисту
“_____” _____ 2023 р.
Зав. кафедри, д.е.н., професор
_____ Мельник Л.Ю.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В СТОВ «НОВА-УКРАЇНА» НОВОУКРАЇНСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконав – студент 2 курсу, групи 22 м-о
освітньої програми «Облік і оподаткування»
спеціальності 071 Облік і оподаткування
Богданович Олександр Володимирович

Науковий керівник – д.е.н., професор
Мельник Людмила Юріївна

Умань – 2023

Реферат

на кваліфікаційну роботу:

«Облік і контроль виробничих запасів у СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області»

студента факультету економіки і підприємництва

Уманського національного університету садівництва

Богдановича Олександра Володимировича

Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання пов'язана з використанням ресурсів, серед яких вагоме місце займають виробничі запаси. Наявність запасів та їх ефективне використання є важливою передумовою успішного здійснення виробничого процесу сільськогосподарського підприємства, адже вони використовуються у повному обсязі і потребують абсолютного поновлення на наступні цикли виробництва. Облік, як складова частина інформаційного забезпечення системи управління підприємства, набуває стратегічного значення. Тому від належної організації обліку виробничих запасів залежить точність та об'єктивність показників фінансової звітності в частині визначення собівартості продукції, фінансового результату та прибутку. Загальний об'єм роботи складає 56 сторінок. Робота містить 2 рисунки та 13 таблиць. Кількість використаних джерел становить 81 наукову працю.

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення стану обліку і контролю виробничих запасі в СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області, визначення недоліків на цих ділянках обліково-аналітичної роботи і розробка заходів з їх усунення.

У першому розділі здійснено дослідження теоретичних основ обліку та контролю виробничих запасів на підприємстві, зокрема, економічну сутність класифікацію виробничих запасів, а також нормативно-правової бази обліку. Другий розділ – здійснено оцінку фінансово-майнового стану підприємства, розглянуто особливості первинного обліку та правила документообігу з обліку виробничих запасів. Третій розділі –запропоновано шляхи вдосконалення обліку та внутрішнього контролю виробничихзапасів.

Резюме: В кваліфікаційній роботі на прикладі СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області досліджено сучасні проблеми обліку і контролю виробничих запасів та запропоновано напрями їх вдосконалення.

Ключові слова: виробничі запаси, облік, контроль, витрати, аналіз, виробництво продукції, сільське господарство, урожайність, валова продукція, собівартість.

Summary: In the qualification work, on the example of ALLC "Nova-Ukraine" gas station of the Novoukrainian district of the Kirovohrad region, the modern problems of accounting and control of production stocks were investigated and directions for their improvement were proposed.

Key words: production stocks, accounting, control, costs, analysis, production, agriculture, yield, gross output, cost price.

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ 6

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ 16

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства 16

2.2. Облікова політика підприємства щодо виробничих запасів 25

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ 32

ВИСНОВКИ 44

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 46

ДОДАТКИ 55

ВСТУП

Актуальність теми. У ринкових умовах господарювання діяльність підприємств характеризується все більшим ускладненням структури ресурсів, що зумовлено розширенням масштабів діяльності, ускладненням загальної стратегії підприємства. Основу ефективного функціонування підприємства на ринку створює раціональне використання матеріальних ресурсів. Стрімкі економічні перетворення, політична невизначеність, жорстка конкуренція, обмеженість фінансових, матеріальних, кваліфікованих трудових ресурсів потребують пошуку нових підходів до управління матеріальними ресурсами, центральне місце у структурі яких посідають виробничі запаси.

Виключну роль у вирішенні цих проблем відіграє подальше удосконалення обліку, аудиту та аналізу виробничих запасів як базових функцій управління. З виходом України на міжнародний ринок, розвитком ринкових відносин зроблено величезну роботу як з формування правового поля щодо діяльності суб'єкта господарювання, так і з удосконалення основних принципів управління. Однак, на сьогодні організація бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу виробничих запасів не повною мірою відповідає сучасним вимогам ринку. Самостійність функціонування і відсутність обмежень діяльності суб'єктів господарювання надають можливість розробки і практичної реалізації оптимальних методів управління виробничими запасами, що зумовлює актуальність наукових досліджень такого характеру

Аналіз останніх наукових досліджень. Загальні питання обліку виробничих запасів висвітлені у працях відомих вітчизняних учених – економістів. Значну увагу їм приділяли Бутинець Ф.Ф., Валуєв Б.І., Голов С.Ф., Жилкіна Л.В., Гуцайлюк З.В., Кужельний М.В., Лінник В.Г., Рудницький В.С., Ткаченко Н.М., Сопко В.В., Смоленюк П.С. Зокрема, Рибалко О.М. та Болдуєва О.В. досліджували вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємствах загалом.

Метою досліджень кваліфікаційної роботи є вивчення стану обліку і контролю виробничих запасів у СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області, визначення недоліків на цих ділянках обліково-аналітичної роботи і розробка заходів з їх усунення.

Реалізація мети дослідження зумовила необхідність вирішення в роботі таких **завдань:**

- дослідити теоретичні основи обліку та контролю виробничих запасів, ;
- розглянути загальну економічну характеристику підприємства, розрахувати та проаналізувати основні показники діяльності;
- висвітлити організацію стану первинного, аналітичного і синтетичного обліку виробничих запасів на підприємстві;
- на підставі проведеного дослідження розробити можливі напрямки вдосконалення обліку і контролю виробничих запасів.

Предметом дослідження є теоретичні і методичні питання організації бухгалтерського обліку, контролю та економічного аналізу виробничих запасів.

Об'єктом досліджень є процес обліку і контролю виробничих запасів у СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Дослідження проводилося за допомогою застосування методів економічного аналізу та вивчення економічних процесів, а саме: аналітичного, нормативно розрахункового, балансового, групувань.

Інформаційна база включає наукові дослідження вітчизняних науковців, нормативно-правова база щодо ведення бухгалтерського обліку на підприємствах, зокрема, щодо виробничих запасів та офіційні дані підприємства.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Виробничі запаси є об'єктивною необхідністю на підприємствах. Ця необхідність зумовлена закономірностями руху матеріалів з джерел їх надходження. З одного боку,сформовані виробничі запаси забезпечують постійність, безперервність та ритмічність діяльності підприємства, гарантують його економічну безпеку, з іншого – виробничі запаси на рівні великих промислових підприємств потребують великих капіталовкладень, тому від організації їх обліку та аналізу залежить точність визначення прибутку підприємства, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку та в цілому ефективність роботи підприємства.

У теоретичному розумінні виробничі запаси є предметами праці, які одноразово використовуються у виробничому процесі, свою вартість повністю переносять на готову продукцію. В бухгалтерському обліку більшість предметів праці вважаються виробничими запасами. Але поняття матеріальних і виробничих запасів є дискусійним і трактується в літературних джерелах неоднозначно.

В економічній літературі поняття «виробничі ресурси» з'явилося в 70-80-х роках минулого століття [3]. Зокрема, під «виробничими ресурсами» розуміється сума складових ресурсів основних фондів, матеріальних і трудових ресурсів. Термін «запаси» у вітчизняній літературі з'явився із затвердженням Положення (стандарту) бухгалтерського обліку. До впровадження стандартів термінологія мала різну назву, а саме товарно-матеріальні цінності, предмети праці, засоби праці, матеріальні ресурси, виробничі ресурси.

Так, В. Д. Новодворський зазначає, що «складовою виробничих ресурсів є матеріальні ресурси, які представляють комплекс речових елементів, що призначені для обробки в процесі виробництва за допомогою засобів праці» [32]. В. І. Петрова досліджує поняття «оборотних виробничих фондів, які складаються з предметів праці (сировина, матеріали і т. п.), тобто те, на що

направлена дія людини в процесі праці та з чого виготовляється продукція». Особливістю їх функціонування є те, що вони цілком використовуються в одному циклі виробництва. Крім цього, науковець зазначає, що в плануванні та обліку предмети праці називають матеріалами або виробничими запасами.

Гаврилюк Т. пропонує трактувати поняття «запаси виробничі предметів споживання) для забезпечення безперервності розширеного відтворення, обслуговування невиробничої сфери та задоволення потреб населення [13].

Деякі автори при визначенні поняття матеріальних оборотних активів застосовують термін «цінності». Однак поняття «цінність» є описовою категорією, ознакою, якісним або критеріальним показником, що характеризує запаси як економічні елементи, що мають користь для їх власника і можуть принести йому економічні вигоди.

Так, П(С)БО 9 «Запаси» [57] об'єднує основні складові оборотних матеріальних активів, відповідно до п. 4 якого «запаси – активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством».

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [64], активи – це ресурси, контрольовані підприємством внаслідок минулих подій, використання яких очікується призведе до отримання економічних вигод у майбутньому внаслідок будь-якого використання такого запасу. Проте такого поняття, як «виробничі запаси» П(С)БО 9 не містить, хоча у складі запасів виділяють сировину, матеріали і допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, які призначені для виготовлення продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва і адміністративних потреб.

Згідно з міжнародним стандартом МСФО 2 «Запаси», «запаси – це активи, як передбачені для подальшого продажу в ході звичайної діяльності; що

знаходяться у процесі виробництва для такого продажу, або ті, що знаходяться у вигляді сировини та матеріалів, які будуть використовуватись у процесі виробництва або надання послуг, за винятком незавершеного виробництва, що виникає за угодами на будівництво, включаючи безпосередньо пов'язані з ними угоди на надання послуг, фінансових інструментів та біологічних активів, що належать до сільськогосподарської діяльності, та сільськогосподарська продукція в момент її збирання» [39].

Аналіз нормативних та літературних джерел свідчить про неоднозначність підходів вітчизняних і зарубіжних вчених до трактування терміна «виробничі запаси», визначення їх складових елементів, функціонального призначення та принципів віднесення запасів до складу виробничих (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Трактування поняття «виробничі запаси»

Автор	Визначення
П. С. Безруких [3]	виробничі запаси розглядають як матеріальні ресурси, які повністю переносять свою вартість на собівартість продукції, тобто споживаються. При цьому вони використовуються як предмети праці у виробничому та господарському процесі.
М. В. Кужельний [36]	під «виробничими запасами» розглядає мінімальний запас предметів праці, необхідний для виробничого процесу, таким чином, не розкриває економічну природу виробничих запасів.
Н. М. Грабова [48]	ототожнює поняття «виробничі запаси» і «запаси». Втім, виробничі запаси – це складова матеріальних запасів підприємства, а не всі матеріальні запаси. Тому ототожнення понять «матеріальні запаси» і «виробничі запаси» нелогічне.
В. Д. Шквір [23]	запаси розглядаються як матеріальні цінності.
В. Д. Новодворський [48]	оборотні активи підприємства, що використовуються у виробничому процесі однократно та вартість яких повністю переноситься на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг)
О.В. Дріга [21]	під виробничими запасами розуміють різні речові елементи виробництва, що використовуються в якості предметів праці у виробничому та іншому господарчих процесів

Отже, в економічній літературі спостерігаються різноманітні варіанти трактування об'єкта дослідження. Така відмінність свідчить про те, що розкриття суті будь-якої економічної категорії залежить від обраного підходу до її визначення.

Таким чином, узагальнюючи думки різних науковців, ми вважаємо, що суть виробничих запасів як об’єкта обліку полягає у наступному: виробничі запаси – це сукупність предметів праці, які знаходяться на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі так і для будь-яких інших потреб підприємства за умови їх повного споживання у одному операційному циклі.

Порядок бухгалтерського обліку виробничих запасів визначається різними суб'єктами в межах їх повноважень та представлені п'ятьма рівнями (міжнародний, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, нормативно-правова база державного рівня, галузеві нормативні документи, наказ по підприємству), що будують систему нормативного регулювання бухгалтерського обліку виробничих запасів поліграфічних підприємств (рис.1.1).

Практика показує, що процес обліку використання виробничих запасів все ж таки є трудомісткою ділянкою. Тому не дивно, що на багатьох підприємствах спостерігаються певні недоліки, а на деяких – запущеність обліку, що призводить до великих втрат запасів. Все це зайвий раз підтверджує, що до цього часу залишаються невирішеними багато важливих питань, пов’язаних з розробкою науково обґрунтованої системи обліку використання виробничих запасів.

Переважну більшість виробничих запасів підприємства придбають у постачальників на підставі укладених договорів (контрактів, угод). На відвантажені матеріальні цінності постачальник виписує рахунок-фактуру та інші розрахунково-платіжні документи (у яких вказуються назва, номенклатурний номер, одиниця виміру, кількість, сорт, що відпускаються, ставка і сума ПДВ, загальна сума, що підлягає до оплати), а також податкову накладну.

<table>
<tr><td colspan="4">I рівень нормативно-правової бази</td></tr>
<tr><td colspan="4">МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 2 «ЗАПАСИ»</td></tr>
<tr><td colspan="4">⇩</td></tr>
<tr><td colspan="4">II рівень нормативно-правової бази</td></tr>
<tr><td>НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»</td><td>НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність»</td><td>НП(С)БО 9 «Запаси»</td><td>НП(С)БО 16 «Витрати»</td></tr>
<tr><td colspan="4">⇩</td></tr>
<tr><td colspan="4">III рівень нормативно-правової бази</td></tr>
<tr><td>Под атковий кодекс України</td><td>Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»</td><td>Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку»</td><td>Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних документів з обліку сировини і матеріалів»</td></tr>
<tr><td colspan="4">⇩</td></tr>
<tr><td colspan="4">IV рівень нормативно-правової бази</td></tr>
<tr><td>Методичні рекомендації щодо формування собівартості продукції (товарів, робіт) послуг</td><td>Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах</td><td>Методичні рекомендації з бухгалтерськог о обліку запасів</td><td>Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків</td></tr>
<tr><td colspan="4">⇩</td></tr>
<tr><td colspan="4">V рівень нормативно-правової бази</td></tr>
<tr><td colspan="4">Наказ про облікову політику підприємства</td></tr>
</table>

Рис. 1.1. Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах

Порядок ведення бухгалтерського обліку та контролю виробничих запасів регулює низку нормативно-правових документів, які забезпечують:

- дотримання суб'єктами господарювання єдиних правил ведення бухгалтерського обліку, які носять обов'язковий характер, гарантують та захищають інтереси користувачів облікової інформації;
- достовірність та повноту необхідних даних для задоволення

інформаційних потреб користувачів.

Вважаю, що нормативно-правову базу для обліку виробничих запасів доцільно розподілити на загальну, спеціалізовану та внутрішню. Загальна нормативно-правова база складається із документів, що узагальнено регулюють бухгалтерських облік на підприємствах. Спеціалізована нормативно-правова база стосується регулювання за окремими статтями, рахунками та, зокрема, виробничих запасів. Внутрішня база стосується документів, що розробляються всередині підприємства та використовуються для регулювання бухгалтерської діяльності виключно одного підприємства (накази, положення).

До загальної нормативно-правової бази належать:

- Податковий кодекс - регулює відносини у сфері податків і зборів. Зокрема, визначено вичерпний перелік податків і зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністративного адміністрування, платників податків і зборів, їх права та обов’язки, повноваження контролюючого органу, повноваження та обов’язки його посадових осіб при здійсненні податкового контролю, та порушення обов'язків податкового законодавства [53].

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 No 996XIV з останніми змінами від 18.09.2018 виступає основним нормативно-правовим актом щодо ведення бухгалтерського обліку на підприємстві. Цей законодавчий акт регулює правові засади регулювання, організації, бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні [64]. Він поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, а також на представництва іноземних суб’єктів господарювання, які зобов’язані вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність відповідно до законодавства України;

- Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» - підтвердження законності проведених господарських операцій із запасами та правильності їх відображення в обліку та звітності [65]. Програма аудиту з обліку операцій із запасами підприємства повинна передбачати

вивчення стану збереження матеріальних цінностей, нормування витрат і оприбуткування, правильності оцінки придбаних виробничих запасів, використання запасів у виробництві [65].

Спеціалізована нормативно-правова база включає наступні:

- «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку» 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» - визначено мету, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання та розкриття її елементів, визначено, що виробничі запаси відображаються за окремою статтею «Запаси» у звіті про фінансові результати (балансі) [46];

- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» – визначено методологічні основи формування інформації про резерви в бухгалтерському обліку та її розкриття у фінансовій звітності, уточнює визначення та методи оцінки запасів, надає перелік витрат, які формують первісну вартість запасів [47];

- Наказ «Про облікову політику» головний бухгалтер веде бухгалтерський облік відповідно до принципів і методів, визначених Національними положеннями бухгалтерського обліку. Підприємство застосовує План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій з урахуванням положень «Інструкції щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р.» №291, починаючи з 1 січня 2004 року;

- «План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» - визначення величини спричиненого збитку від нестачі виробничих запасів [52].

В сучасних економічних умовах розвитку виробництва існує потреба в вдосконаленні форм контролю. Внутрішній контроль вимагає комплексний підхід до здійснення аудиту бухгалтерської звітності. Оскільки виробничі

запаси є вагомою частиною активів підприємства, особливо актуальна буде перевірка операцій з ними.

Системна діагностика стосовно управлінського обліку виробничими запасами може розглядатися як потужний інструмент інформаційного забезпечення процесу прийняття стратегічних рішень, та відповідно вимагає проведення як діагностики стратегічного управління ресурсами (особливо, в частині ефективного формування та розвитку ресурсного потенціалу підприємства, концентрації ключових ресурсів на пріоритетних напрямках бізнесу, прозорості та керованості бізнесу), так і діагностики операційного управління ресурсами підприємства.

Завдання системної діагностики управління ресурсами підприємства передбачає:

1) дослідження та оцінку впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовища;

2) дослідження стратегічного набору підприємства; дослідження функцій та структури управління ресурсами;

3) дослідження та оцінку ресурсного потенціалу підприємства (визначення видів ресурсів, наявних на підприємстві та їх кількісна оцінка, дослідження джерел їх формування та поповнення, можливостей їх використання, оцінка доступності (фізичної, цінової, процедурної) та раціональності отримання; оцінка наявних для розвитку підприємства ресурсів;

4) визначення найбільш перспективних для розвитку ресурсів; визначення кількісних можливостей зростання, враховуючи наявні ресурси;

5) визначення механізму використання ресурсного потенціалу підприємства та напрямків його формування та вдосконалення);

6) дослідження ефективності управління ресурсами в частині реалізації процесів (верхнього рівня: управлінські процеси, основні процеси, допоміжні процеси, або: основні бізнес-процеси, обслуговуючі бізнес-процеси, бізнес-процеси загального призначення, бізнес-процеси корпоративного управління) за показниками діяльності відповідних функціональних підрозділів;

7) узагальнення результатів системного дослідження.

На нашу думку, аналізуючи в цілому діяльність деяких підприємств з обліку виробничих запасів, можна виокремити наступні негативні аспекти:

– складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів, що полягає у використанні підприємствами бартерного обміну, більше того, обміну на неподібні активи;

– низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;

– невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів;

– обмеженість контролю використання виробничих запасів тощо.

Вирішення цих проблем потребує оновлення системи отримання інформації про виробничі запаси, використання нетрадиційних для вітчизняної облікової практики підходів щодо ефективного їх використання та оптимізації результатів діяльності підприємства через застосування принципів і методів бухгалтерського обліку.

Саме тому можна виділити наступні напрямки вдосконалення управління виробничими запасами на підприємствах:

1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яке забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;

2) удосконалення системи автоматизації обліково–аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а і від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;

3) узгодження механізмів бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів;

4) обґрунтування системи обліку матеріальних витрат на освоєння нової

техніки і технології виробництва;

5) чітка організація обліково–контрольних процедур руху запасів підприємств (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів).

Підсумовуючи, можна стверджувати, що реалізація перелічених напрямів удосконалення обліку запасів підприємством призведе до значного підвищення результативності його фінансово–економічної діяльності. Вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліково-аналітичного управління виробничими запасами є актуальним для більшості підприємств і потребує подальших досліджень.

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

2.1. Фінансово-економічна характеристика підприємства

Одним із показників наявності ресурсного потенціалу є земля – основний засіб виробництва. Вона не є продуктом людської праці і на відміну від інших засобів виробництва не зношується і не вибуває з виробничого процесу, а навпаки, при кращому догляді та ефективному використанні стає більш родючою.

Тенденція збільшення валового виробництва, доходу й прибутку зумовлена насамперед раціональним використанням матеріальних і трудових ресурсів галузей, а також зростанням цін на продукцію сільського господарства.

Основою збільшення виробництва сільськогосподарської продукції і підвищення матеріального добробуту населення є раціональне використання трудових ресурсів галузі. Трудові ресурси – це працездатне населення, яке зайняте в сільськогосподарському господарстві. Вони виступають тією з'єднуючою ланкою між земельними і матеріальними ресурсами, без якої неможливе досягнення кінцевого результату виробництва продукції рослинництва. Наявність трудових ресурсів - сума фактичної чисельності постійних, тимчасових працівників, керівників, спеціалістів.

Отже, аналізуючи стан сільськогосподарських угідь в динаміці (табл.2.1) можна сказати, що найбільшу питому вагу у загальній площі сільськогосподарських угідь займає рілля (до 99,5 %), інші землі сільськогосподарського використання займають невелику частку в загальній структурі. Разом з цим ми бачимо, що з 2018 по 2022 роки площа угідь зменшилась на 100 га. Незначні зміни відбулися у кількості підприємства. Так у 2022 році порівняно з 2018 роком загальна кількість працівників зменшилась на 8 осіб.

Таблиця 2.1

Склад і структура сільськогосподарських угідь в СТОВ «Нова-Україна»

Показники	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення 2022 р. від 2018 р. (+, -)
Всього с.-г. угідь	2545	2568	2561	2486	2445	-100
із них: рілля, га	2539	2556	2549	2474	2433	-106
інше, га	6	12	12	12	12	6
Питома вага в площі с.-г. угідь,%:						0
ріллі	99,8	99,5	99,5	99,5	99,5	-0,3 в.п
інше	0,2	0,5	0,5	0,5	0,5	0,3 в.п
Середньорічна кількість працівників, осіб	51	51	51	43	43	-8
Навантаження на 1 працівника:						0
- с.-г. угідь, га	49,9	50,4	50,2	57,8	56,9	7
- ріллі, га	49,8	50,1	50,0	57,5	56,6	6,8

Достатня забезпеченість підприємств працівниками, що мають необхідні знання і навички, раціональне використання їх, високий рівень продуктивності праці мають велике значення для збільшення обсягів продукції і підвищення ефективності виробництва. Зокрема, від забезпеченості підприємства персоналом та ефективності його використання залежить обсяг і вчасність виконання всіх робіт, ступінь використання устаткування, машин, механізмів і як результат - обсяг виробництва продукції, її собівартість, прибуток та інші економічні показники.

Одним із найважливіших факторів збільшення обсягу виробництва продукції на сільськогосподарських підприємствах є забезпеченість їх основними засобами в необхідній кількості та асортименті і повніше й ефективніше їх використання.

Основні засоби сільського господарства є одним з найважливіших елементів його економічного потенціалу, основою його матеріально – технічної бази, навколо яких формують оборотні засоби і організовують робочу силу.

Таблиця 2.2

Показники ефективності використання трудових ресурсів в СТОВ «Нова-Україна»

Показники	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення 2022 р. від 2018 р.	
						%	+; -
Середньооблікова кількість працівників зайнятих у сільськогосподарському виробництві, осіб	51	51	51	43	43	-15,7	-8
Вартість валової продукції в постійних цінах 2010 р., тис. грн	15168,5	17883,5	17737,5	13937,9	15230,4	0,4	61,9
Річна продуктивність праці, тис. грн.	297,4	350,7	347,8	324,1	354,2	19,1	56,8

Основні засоби беруть участь у процесі виробництва, поступово переносять свою вартість на вироблену продукцію, зберігаючи при цьому натуральну форму. До показників забезпеченості основними засобами відносяться такі показники: капіталозабезпеченість, капіталоозброєність, капіталовіддача, капіталоємність.

Капіталозабезпеченість – розмір основних виробничих засобів із розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь. Капіталоозброєність - розмір основних виробничих засобів на середньорічного робітника або співвідношення сумарного об'єму енергетичних потужностей до середньорічної чисельності працівників. Капіталовіддача – показник, який характеризує фактичну ефективність основних засобів. Капіталоємність – показник, який характеризує питомі витрати праці в минулому.

Від забезпеченості та ефективності використання основних засобів залежить кінцевий результат виробництва, тому необхідно проаналізувати як господарство забезпечене основними засобами і наскільки раціонально вони використовуються (табл. 2.3).

Дані таблиці 2.3 свідчать про те, що середньорічна вартість основних засобів на підприємстві у 2022 році в порівнянні з 2018 роком зросла на 260,4

%, а це означає, що зношені активи списуються, а в замін купуються нові. Капіталозабезпеченість на підприємстві в період з 2018 – 2022 р. має тенденцію до зростання, а саме у 2022 році капіталозабезпеченість збільшилась на 84,9 % у порівнянні з 2018 роком.

Таблиця 2.3

Показники забезпеченості та ефективності використання засобів СТОВ «Нова-Україна»

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення 2022 р. від 2018 р.	
						%	(+; -)
Наявність на кінець року, тис. грн.							
а) основні засоби	3845	6253	6301	7049	13856	260,4	10011
б) оборотні засоби	15306	12512	15211	17965	20181	31,7	4855
в) всього засобів	19151	18765	21512	25014	34017	77,6	14866
КАПІТАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ, тис. грн							
а) виробничих основних засобів	151,1	243,5	246	275,2	566,7	275,0	415,6
б) оборотних засобів	601,4	487,2	593,9	701,5	824,6	37,1	223,2
в) всіх засобів	752,5	730,7	840	976,7	1391,3	84,9	638,8
КАПІТАЛООЗБРОЄНІСТЬ, тис. грн							
а) виробничих основних засобів	75,4	122,6	123,5	163,9	322,2	327,3	246,8
б) оборотних засобів	300,1	245,3	198,3	417,8	468,9	56,2	168,8
в) всіх засобів	375,5	367,9	421,8	581,7	791,1	110,7	415,6
Капіталовіддача, грн	3,9	2,9	2,8	2,0	1,1	-71,8	-2,8
Капіталоємність, грн	0,3	0,3	0,4	0,5	0,9	200,0	0,6

Тенденцію підвищення також має показник капіталоозброєності, який збільшився на 110,7 % у 2022 році. Капіталовіддача у 2022 році значно зменшилась, що є негативною тенденцією, а саме вартість валової продукції одержаної на 1 грн. основних засобів зменшились на 2,8 грн. або на 71,8 %. На нашу думку це зумовлене підвищенням у 2022 році капіталоємності, що є оберненим показником капіталовіддачі, а саме у 2022 році в порівнянні з 2018 капіталоємність збільшилась на 0,6 грн. або на 200 %.

Фінансово-господарська діяльність підприємства залежить від багатьох факторів (ресурси, умови та ін), причому вплив і порівняльна характеристика не всіх з них піддаються формалізованою оцінкою. З позиції можливості такої оцінки прийнято виділяти трудові, матеріальні та фінансові ресурси підприємства.

Фінансово-господарська діяльність підприємства характеризується перш за все кількістю та номенклатурою продукції, що випускається, а також обсягом її реалізації. Величина обсягу випущеної продукції залежить від наявності багатьох умов і передумов, а саме виробничих потужностей, наявності сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, персоналу відповідної кваліфікації, ринків збуту продукції. У свою чергу, обсяг продукції, що випускається впливає на всі інші сторони фінансово-господарської діяльності підприємства - собівартість продукції, що випускається, обсяг отримуваного прибутку, рентабельність виробництва, фінансовий стан підприємства.

Таблиця 2.4

Собівартість 1 ц основних видів продукції СТОВ «Нова-Україна», грн

Види продукції	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022 р. у % до 2018 р.
зернові та зернобобові	128	76,8	116,7	131,5	295,6	230,9
пшениця озима	73,9	55,2	147,9	90,5	295,2	399,5
кукурудза	187,4	107,2	108,6	188,8	301,5	160,9
ячмінь озимий	358	47,1	84,4	72,6	270,9	75,7
соняшник	309,6	229,8	306,7	284,7	631,8	204,1
соя	468,1	381,4	455,1	397,5	506,2	108,1
ріпак	5395,6	3292	5119,9	642,4	598,4	11,1
свині	1485,3	766,5	1225,8	1000	2483,7	167,2

Рентабельність – це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються

фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства. У такому визначенні підкреслено у яких випадках рентабельність є дійсно критерієм економічної ефективності діяльності підприємства, а також враховано, що різні показники рентабельності можуть свідчити про ефективність різних ділянок роботи менеджменту.

На даний час в економіці спостерігаються складні кризові процеси. В таких умовах вкрай важливо шукати доступні резерви підвищення рентабельності, які дозволи б суб'єктам господарювання проводити безперебійну діяльність, здійснювати просте та розширене відтворення. Висока вартість позикових коштів, стрімке знецінення вартості національної валюти, малий внутрішній ринок - усі ці фактори сприяють підвищенню актуальності дослідження аспектів управління рентабельністю підприємства з метою забезпечення його ефективної роботи.

Для узагальнюючої характеристики господарської діяльності сільськогосподарського підприємства необхідно проаналізувати основні економічні показники (табл. 2.5). Ефективність використання всіх видів ресурсів узагальнюється рівнем отриманого чистого прибутку.

Аналізуючи основні економічні показники діяльності за 2018 – 2022 рр. можна сказати, що сільськогосподарське підприємство працює прибутково. У 2022 році в порівнянні з 2018 рівень рентабельності зменшився на 6,8 в.п, хоча в 2021 році становив 11,2 %. Така негативна динаміка зумовлена збільшенням собівартість продукції в два рази.

В сучасних умовах господарювання погано налагоджена та неефективно діюча система управління запасами призводить до несвоєчасного забезпечення виробництва необхідною сировиною і матеріалами або до надлишкового їх накопичення на підприємстві, неможливості несвоєчасної акумуляції грошових коштів на придбання запасів, і, що може бути наслідком, до зупинки виробництва. Ефективність управління запасами суттєво впливає на результати господарської діяльності та обумовлюється зовнішніми і внутрішніми факторами.

Таблиця 2.5

Основні економічні показники господарської діяльності СТОВ «Нова-Україна»

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відхилення 2022 р. від 2018 р.	
						%	(+;-)
Вартість валової продукції в постійних цінах 2010 р., тис. грн.	15168,5	17883,5	17737,5	13937,5	15230,4	0,4	61,9
Виробництво валової продукції на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	596	696,4	692,6	560,7	622,9	4,5	26,9
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	20497	15938	22845	29902	46600	127,4	26103
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	18085	14624	20997	21912	38477	112,8	20392,0
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	2412	1314	1848	2465	2502	3,7	90,0
Рівень рентабельності (збитковості), %	13,3	9,0	8,8	11,2	6,5	-	-6,8

Раціональному використанню запасів на підприємстві сприяє реалізація сучасних концепцій управління ними. Приймаючи рішення про створення запасів, потрібно щоб витрати на утримання запасів були мінімальними та не виникав дефіцит, який порушує ритмічний хід виробництва і продажу продукції.

Проте, безпідставне накопичення виробничих запасів, тобто збільшення їх питомої ваги може призвести до зменшення грошових коштів в обороті та уповільнення їх оборотності, втрат споживчих властивостей запасів і неможливості їх подальшого використання в технологічному процесі, зниження

якості готової продукції, що виготовляється з невідповідної сировини, і в результаті – вимушеного зниження цін на продукцію, зниження доходів тощо.

З іншого боку, в умовах нестабільного сировинного ринку та високої інфляції збільшення розміру виробничих запасів може бути виправдане необхідністю підтримання підприємства в робочому стані.

Зменшення ж питомої ваги вкладення активів у виробничі запаси та незавершене виробництво може бути симптомом дефіциту коштів, що в майбутньому призведе до звуження об'єму робіт, порушення технологічного режиму, падіння обсягів виробництва та реалізації продукції, погіршення її якості.

Не менш важливим моментом є стабільність заданої структури розміщення запасів між окремими стадіями кругообігу, різкі перепади в їх структурі означають перерозподіл вкладених засобів між окремими видами матеріалізованих оборотних активів і відображають порушення поступовості кругообігу засобів підприємства, стійкості ритму проходження засобами відповідних стадій.

За досліджуваний період питома вага оборотних активів підприємства є домінуючою у структурі активу балансу господарств. У 2022 році структура активу балансу СТОВ «Нова-Україна» має вигляд: 59,3 % займають оборотні активи та 40,7 % необоротні активи.

При аналізі виробничих запасів першочерговою задачею є оцінка забезпеченості підприємства і його виробничого процесу матеріалами та аналіз матеріально-технічного постачання; аналіз використання матеріалів (запасів) у виробництві; визначення впливу забезпеченості запасами та ефективності їх використання на обсяг виробництва тощо.

Виробничі запаси – запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні.

Таблиця 2.6

Динаміка і структура виробничих запасів

Найменування	Балансова вартість на кінець року, тис. грн.					В середньому за 2018-2022 рр.	
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	тис. грн.	питома вага, %
Паливо	123	145	167	114	143	138,4	14,7
Тара і тарні матеріали	11	13	12	10	12	11,6	1,2
Матеріали сільськогосподарського призначення	833	735	805	678	897	789,6	84,0
Разом	967	893	984	802	1052	939,6	100,0

В структурі виробничих запасів найбільшу питому вагу займають матеріали сільськогосподарського призначення – 84,0 %, на другому місці паливо – 14,7 %.

Найважливішими показниками, які характеризують інтенсивність використання виробничих запасів, є коефіцієнт оборотності, коефіцієнт закріплення і тривалість одного обороту. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів вказує, скільки разів у середньому поповнювалися запаси підприємства протягом звітного періоду. Зниження цього показника характеризує відносне зростання товарно-матеріальних запасів, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

Показником, оберненим до швидкості обороту, є коефіцієнт закріплення виробничих запасів. Він характеризує вартість матеріальних ресурсів, яка припадає на одну гривню чистого доходу або собівартості реалізованої продукції. Позитивною тенденціє вважається зменшення цього показника щодо попередніх періодів.

Важливою характеристикою ефективного використання виробничих запасів є тривалість (період) обороту запасів. Він показує час, протягом якого виробничі запаси трансформуються в кошти. Зменшення значення тривалості обороту запасів на кінець звітного періоду порівняно з його значенням на

початок вважається позитивним, якщо це не перешкоджає нормальному процесу виробництва, не загрожує дефіцитом матеріальних ресурсів.

Таблиця 2.7

Забезпеченість і ефективність використання виробничих запасів в СТОВ «Нова-Україна»

Показники	Роки					Відношення 2022 р. до 2018 р., %
	2018	2019	2020	2021	2022	
Вартість валової продукції в постійних цінах 2010 р. тис. грн.	15168,5	17883,5	17737,5	13937,5	15230,4	100,4
Використано виробничих запасів тис.грн.	967	893	984	802	1052	108,8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	20497	15938	22845	29902	46600	227,4
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	2412	1314	1848	2465	2502	103,7
Вироблено валової продукції на 1 грн. виробничих запасів, грн. (матеріаловіддача)	15,7	20,0	18,0	17,4	14,5	92,3
Витрати виробничих запасів на 1 грн. валової продукції, грн. (матеріаломісткість)	0,06	0,05	0,06	0,06	0,07	108,3
Вироблено на 100 грн виробничих запасів:						
- товарної продукції, грн	4,7	5,6	4,3	2,7	2,3	47,9
- чистого прибутку (збитку), грн	40,09	67,96	53,25	32,54	42,05	104,9

Дані таблиці 2.8 засвідчують те, що В структурі виробничих запасів найбільшу питому вагу займають матеріали сільськогосподарського призначення – 84,0 %, на другому місці паливо – 14,7 %.

2.2. Облікова політика підприємства щодо виробничих запасів

Відповідно до п.1 ст. 9 Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. В подальшому інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного і аналітичного обліку.

Документація господарських операцій має економічне і юридичне значення. Перше полягає в тому, що за допомогою документів здійснюється контроль і аналіз господарських операцій; друге – документ є письмовим доказом здійснення операції і підтверджує її законність.

Від якості первинних документів залежить якість всього бухгалтерського обліку. Економічна доцільність та законність господарської операції аналізується під час оформлення її документом. Отже, документація забезпечує попередній і поточний контроль за проведенням операцій.

В СТОВ «Нова-Україна» матеріальні цінності надходять в основному від постачальників, взаємовідносини з якими регулюються на підставі договорів на постачання. На матеріали, що надійшли від постачальників одержують розрахункові документи, платіжні вимоги, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні.

При одержанні мінеральних добрив завідувач складу зобов’язаний зважити кожну машину і розписатися в одержанні вантажу в Товарно-транспортній накладній, яку він потім повертає шоферу-експедитору, що доставив мінеральні добрива. Одночасно з цим завідувач складу одержує другий примірник накладної і копію сертифіката якості. Після оприбуткування вантажу в Книзі складського обліку документи передаються до бухгалтерії.

При поставці мінеральних добрив власним транспортом із заводу представник підприємства пред’являє заводу-постачальнику Довіреність. На всю кількість одержаних за день добрив бухгалтерія заводу виписує Рахунок-фактуру в двох примірниках і видає сертифікат.

Нафтопродукти, що надійшли в автоцистернах і бочках до нафтоскладу від нафтозбутових організацій, приймає завідувач нафтоскладу від особи, що доставили нафтопродукти в підприємство на підставі Товарно-транспортних накладних і Паспорта якості нафтопродуктів, де зазначаються їх найменування, якість, щільність, марку, технічні умови, яким відповідають нафтопродукти.

Підзвітні особи в СТОВ «Нова-Україна» придбані матеріальні цінності за готівку при складанні авансового звіту про витрачені суми обов'язково додають первинні документи, що підтверджують факт купівлі: рахунки, чеки, квитанції, товарні чеки, накладні. Дані документи слугують і підставою оприбуткування матеріалів на склад.

В СТОВ «Нова-Україна» для оформлення відпуску матеріалів, кормів, насіння, продуктів, мінеральних добрив, сировини та інших товарно-матеріальних цінностей використовують Лімітно-забірні картки на отримання матеріальних цінностей (ф. ВЗСГ-1). Це підтвердний документ для списання матеріальних цінностей зі складів структурних підрозділів підприємства, допоміжних та промислових виробництв, а також для поточного контролю за додержанням встановлених лімітів відпуску матеріалів на виробничі потреби.

Вона виписується в бухгалтерії на одне або декілька найменувань матеріалів у двох примірниках терміном на один місяць. На відпуск насіння та добрив виписують у відповідності з планом сівби насіння та внесення добрив.

Один примірник видають матеріально відповідальним особам структурних підрозділів (агроному, зоотехніку, бригадиру), а другий – комірнику чи завскладу. Відпуск матеріальних цінностей у виробництво здійснює завскладу при пред'явленні представником структурного підрозділу свого примірника лімітно-забірної картки.

Завскладом або комірник відмічає в обох примірниках дату і кількість відпущених матеріальних цінностей і виводить залишок ліміту по номенклатурному номеру та ставить свій підпис про видачу, а представник структурного підрозділу підписується в них за одержане. Після використання

ліміту або після закінчення строку дії картки видачу цінностей припиняють, а картку здають до бухгалтерії.

У кінці місяця завскладу здає лімітно-забірні картки до бухгалтерії разом зі Звітом про рух матеріальних цінностей.

Після закінчення польових робіт використане насіння, добрива та засоби захисту рослин списують з підзвіту матеріально відповідальних осіб на підставі відповідних актів.

Акт про використання мінеральних, органічних та бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин (ф. ВЗСГ-3) в СТОВ «Нова-Україна» складає агроном по кожному полю та кожній культурі після внесення добрив чи хімікатів. У документі зазначають площу, способи й строки внесення добрив, кількість внесених добрив під кожну культуру окремо в натуральних показниках і в переведенні на діючу речовину. Акт затверджує керівник підприємства. До цього документа додають лімітно-забірні картки на отримання матеріальних цінностей, накладні за якими отримано добрива та засоби хімічного захисту рослин, і разом передають до бухгалтерії підприємства для перевірки та проведення записів в регістрах бухгалтерського обліку.

Акт витрат насіння і садивного матеріалу (ф. ВЗСГ-4) агроном складає у двох примірниках після завершення сівби на окремих ділянках та полях сівозміни. Записи здійснюють за назвами насіння, у розрізі культур по окремих ділянках. Вказують площу та витрачене насіння за нормою і фактичні витрати на 1 га та на всю площу. Ціну й суму визначають залежно від обраного методу оцінки зі списання виробничих запасів. До Акта додають документи, на підстав яких видавали насіння й садивний матеріал. Акт затверджує керівник, після чого його разом з супроводжуючими документами передають до бухгалтерії для подальшої обробки.

Лімітно-забірну картку на отримання запасних частин (ф. ВЗСГ-2) використовують для списання зі складу відпущених та одержаних запчастин. Строк дії картки, як правило, 15 днів і обов’язково в межах звітного місяця. Лімітно-забірну картку виписують на підставі "Відомості дефектів на ремонт

машини" (ф. ВЗСГ-6). Якщо такої відомості немає, а також при відпуску запчастин і ремонтних матеріалів на ремонт у період польових робіт, ліміт розраховують за кошторисом на ремонт і техобслуговування машин, затвердженим керівником підприємства.

У бухгалтерії картку виписують у двох примірниках, один з яких видають матеріально-відповідальній особі структурного підрозділу, а другий – завідуючому складу. У кінці місяця завскладом здає лімітно-забірні картки в бухгалтерію разом зі Звітом про рух матеріальних цінностей.

В СТОВ «Нова-Україна» відомість витрат кормів (ф. ВЗСГ-9) використовують коли оформлюють та обліковують щоденний відпуск кормів зі складів та інших місць зберігання. Відомість складає завідувач ферми на підставі розрахунку потреби кормів. Відомість витрат кормів виписують на кожну ферму та ведуть за кожною групою тварин.

Відпуск продукції, товарно-матеріальних цінностей зі складів на ферму на досліджуваному підприємстві оформляється також Накладними (внутрішньогосподарського призначення) (ф. ВЗСГ-8). Списання з підзвіту керівників підрозділів витрачених малоцінних та швидкозношуваних предметів, спецодягу, спецвзуття, малоцінних необоротних активів проводять на основі "Акту на списання виробничого та господарського інвентарю" (ф. ВЗСГ-5).

На початковому етапі обліку виробничих запасів, кореспонденція рахунків відображається у оприбуткуванні запасів. Надходженні матеріали включають в себе як транспортування, так і ПДВ, відповідно всі етапи відображаються кореспонденціями (табл.2.8)

Таблиця 2.8

Кореспонденція рахунків щодо оприбуткування запасів на підприємстві

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Оприбутковано матеріали.	201	631
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	631

3	Відображено суму витрат на транспортування	201/ТЗВ	685
4	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	685
5	Включено вартість транспортування до вартості матеріалів	201	201/ТЗВ
6	Перераховано кошти постачальнику матеріалів	631	311

Наступним етапом відображення оплати за придбані виробничі запаси, що включає перерахунок коштів, податковий кредит, транспортування, взаємозалік заборгованостей та включені вартості (табл.2.9.).

Таблиця 2.9

Кореспонденція рахунків щодо оплати виробничих запасів

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Перераховано кошти за матеріали.	371	311
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644
3	Перераховано кошти за транспортування	371	311
4	Відображено податковий кредит з ПДВ	641	644
5	Оприбутковано матеріали	201	631
6	Списано суму раніше нарахованого податкового кредиту	644	631
7	Відображено взаємозалік заборгованостей	631	371
8	Відображено витрати на транспортування	201/ТЗВ	685
9	Списано суму раніше нарахованого податкового кредиту	644	685
10	Відображено взаємозалік заборгованостей	685	371
11	Включено вартість транспортування до вартості матеріалів	201	201/ТЗВ

Також при обліку виробничих запасів надходження може здійснюватися через повернення, виготовлення власними силами, безоплатно отримано, надлишки, у результаті інвентаризації (табл.2.10).

Для узагальнення інформації про наявність і рух виробничих запасів в СТОВ «Нова-Україна» застосовують окремі субрахунки. Основна маса виробничих запасів надходить від постачальників і лише матеріали сільськогосподарського призначення виготовляються безпосередньо в сільськогосподарському підприємстві.

Таблиця 2.110

Кореспонденція рахунків виробничих запасів

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Оприбутковано виробничі запаси, повернуті з виробництва або виготовлені власними силами	20	23
2	Оприбутковано виробничі запаси як внесок до статутного капіталу засновниками підприємства	20	46
3	Оприбутковано безоплатно отримані виробничі запаси	20	719
4	Оприбутковано надлишки виробничих запасів, виявлені в результаті інвентаризації	20	719
5	Зменшено суму браку на вартість відходів від бракованої продукції, яку переведено до складу виробничих запасів	20	24
6	Переведено до складу запасів активи, що були придбані як товар для продажу	20	28
7	Відображено надходження виробничих запасів, отриманих як цільове фінансування	20	48

В СТОВ «Нова-Україна» для обліку виробничих запасів використовують такі субрахунки:

- для обліку палива і мастильних матеріалів – субрахунок 203 "Паливо";
- для обліку будівельних матеріалів – субрахунок 205 "Будівельні матеріали";
- для обліку запасних частин – субрахунок 207 "Запасні частини";
- для обліку матеріалів сільськогосподарського призначення – 208 "Матеріали сільськогосподарського призначення";
- для обліку матеріальних цінностей, одержаних від ліквідації основних засобів, та зношених шин – 209 "Інші матеріали".

В СТОВ «Нова-Україна» для деталізації обліку виробничих запасів до окремих субрахунків відкриті субрахунки третього порядку.

До субрахунку 207 "Запасні частини":

207.1 "Запасні части до тракторів";

207.2 "Запасні частини до автомобілів";

207.3 "Запасні частини до сільськогосподарських машин";

207.4 "Шини".

До субрахунку 208 "Матеріали сільськогосподарського призначення":

- 208.1 "Корми власного виробництва";
- 208.2 "Корми куповані";
- 208.3 "Насіння і посадковий матеріал";
- 208.4 "Мінеральні добрива";
- 208.5 "Органічні добрива";
- 208.6 "Медикаменти та лікарські засоби";
- 208.7 "Засоби захисту рослин".

Кореспонденція рахунків яка складається в СТОВ «Нова-Україна» по обліку виробничих запасів (табл. 2.11)

Таблиця 2.11

Кореспонденція рахунків обліку виробничих запасів в СТОВ «Нова-Україна» за травень 2022 р.

Кореспонденція		Сума, грн.
Дебет	Кредит	
Придбане паливо у постачальників		448346,00
203 "Паливо"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками і підрядниками"	
Відображено податковий кредит з ПДВ		89669,20
641 "ПДВ"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками і підрядниками"	
Оприбутковані корми власного виробництва		168536,00
208.1 "Корми власного виробництва"	231 "Рослинництво"	
Оприбутковано органічні добрива (гній)		8653,00
208.5 "Органічні добрива"	232 "Тваринництво"	
Оприбутковані від ліквідації основних засобів виробничі запаси		5650,00
209 "Інші матеріали"	746 "Інші доходи від звичайної діяльності"	
Списане пальне на виконання польових робіт в рослинництві		168950,00
231 "Рослинництво"	203 "Паливо"	
Списані запасні часини на ремонт тракторів і автомобілів		354120,00
234.1 "Ремонтно-механічна майстерня"	207 "Запасні частини"	
Списані корми на годівлю тварин		660230,00
232 "Тваринництво"	208.1 "Корми власного виробництва", 208.2 "Корми куповані"	
Списане насіння та посадковий матеріал		290000,00
231 "Рослинництво"	208.3 "Насіння і посадковий матеріал"	
Списані органічні, мінеральні добрива та засоби захисту рослин під сільськогосподарські культури		426653,00
231 "Рослинництво"	208.4 "Мінеральні добрива", 208.5 "Органічні добрива", 208.7 "Засоби захисту рослин"	
Списані медикаменти та профілактичні засоби на потреби тваринництва		16532,00
232 "Тваринництво"	208.6 "Медикаменти та лікарські засоби"	

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Дослідження діючої практики на сільськогосподарських підприємствах свідчать про те, що аналітичний облік є складною і найбільш трудомісткою ділянкою облікового процесу. Це зумовлено тим, що на підприємствах велика кількість різноманітних запасів, що ускладнює облік їх надходження й вибуття.

Правильна організація складського обліку запасів займає важливе місце в структурі будь-якого підприємства. Наказом по підприємству кожному складу має присвоюватися постійний номер, який наводять у всіх первинних документах, що враховують надходження й витрачання запасів.

Оскільки на сільськогосподарських підприємствах номер партії сировинних ресурсів виступає об'єктом обліку, то ведення обліку тільки за номенклатурними номерами виявляється недостатнім. Форми первинних документів мають бути складені так, щоб надавати інформацію про рух сировинних ресурсів за місцями виникнення витрат – центрами відповідальності.

Організація системи первинного обліку запасів має акумулювати інформацію про те, наскільки рівномірно забезпечується підприємство сировинними ресурсами, який їхній стан на конкретне число місяця, які умови зберігання цих запасів. Так, можливі два варіанти організації складського обліку.

Перший варіант передбачає складання звіту про рух матеріальних цінностей наприкінці кожного місяця на основі карток складського обліку. Він включає інформацію про залишки запасів, їх надходження, витрачання і залишок на кінець місяця.

Другий варіант полягає в здаванні первинних документів матеріально відповідальною особою зі складу в бухгалтерію, при прийманні – здаванні яких оформляють реєстр приймання – здавання документів. Його застосовують для реєстрації прибутково-видаткових документів, які здають до бухгалтерії. Цей документ відображує кількість і номери первинних документів по

оприбуткуванню й витрачанню запасів. Приймання документів відбувається в присутності бухгалтера з обліку запасів і матеріально відповідальної особи складу. Бухгалтер перевіряє правильність відображення основних реквізитів документів у картках обліку запасів. На основі цих карток матеріально відповідальна особа складає відомість обліку залишків запасів.

Важливою ділянкою обліку запасів в сільськогосподарському виробництві запасів є склад міндобрив. Добрива можуть надходити на склад із виробництва або від постачальників. Міндобрива, отримані від постачальників, приймають суворо по партіях з контрольним зважуванням. Результати зважування записують у супровідному документі постачальника. Якщо встановлено невідповідність кількості добрив, що надійшла, кількості, зазначеній у документі постачальника, завідувач складом складає акт приймання-передачі.

Основою складського обліку міндобрив, як і на інших складах, є картка складського обліку, в якій відображують рух добрив по виробництву та визначають її залишки на перше число наступного місяця.

Залежно від того, який варіант складського обліку використовують на підприємстві, на складі складають такі звіти: на власно виготовлені міндобрива – Звіт про рух міндобрив власного виробництва на складі, на добрива, що надійшла від постачальників, – Звіт про рух привізних міндобрив.

Зі складів первинні документи передають до бухгалтерії, де перевіряють правильність їх оформлення, таксування, групування тощо. На основі первинних документів складають облікові регістри з обліку запасів.

Слід зазначити, що для обліку міндобрив доцільно застосовувати відмінні від типових форм прибуткові ордери (додаток Ж). Нами запропоновано включити додаткові реквізити до форми прибуткового ордера, що обґрунтовано насамперед існуючою особливістю обліку запасів в цій галузі. До додаткових реквізитів цього документа відносять: номер партії сировинних ресурсів, кондиційну і фізичну вагу, номер і кількість пачок.

Необхідно також звернути увагу, що складання прибуткового ордеру передбачено в одному примірнику. Однак на великих підприємствах доцільно

цей первинний документ складати в двох примірниках, один із яких передавати до бухгалтерії для подальшої обробки, а другий, як виправдувальний документ, залишається на складі.

Наступний документ – картка складського обліку, яка є основою аналітичного складського обліку. Її застосовують для обліку руху матеріалів на складі за кожним сортом, видом та розміром і заповнюють на кожний номенклатурний номер матеріалу і ведуть матеріально відповідальні особи. Тобто на кожний номенклатурний номер, що відповідає визначеному сорту міндобрив, відкривають окрему картку, тому облік називають сортовим і здійснюють його тільки в натуральному вираженні.

Запис у картках матеріально-відповідальна особа робить на основі первинних документів (прибуткових ордерів, накладних) у день здійснення операцій. Після кожного запису виводять залишок відповідних запасів, тобто склад має оперативні відомості про стан запасів на підприємстві.

Удосконалена нами форма картки складського обліку в частині включення додаткових реквізитів дає змогу враховувати рух і використання запасів за місцями їх витрачання (на зернові, технічні та інші культури). Її можна використовувати при автоматизованій системі обробки інформації. Форма картки рекомендована нами для складського обліку основної сировини у сільському господарстві, наведена в додатку 3.

У сільськогосподарському виробництві накопичення прибуткових документів (прибуткових ордерів, накладних) здійснюється у фізичній вазі, однак це не дає змоги проконтролювати випуск добрив у кондиційній вазі, а також фактичну ціну сировини та ціну, закладену в калькуляцію. У цьому виробництві виникає необхідність забезпечення суворого контролю за внесенням добрив в кожну партію в кондиційної вазі, зниження залишків міндобрив на кожному етапі, а також контролю за формуванням фактичної вартості суміші. Виходячи з цього, на нашу думку доцільним є складання Відомості надходження запасів зі складу на поле. У якій слід передбачити

додаткові граф – кондиційна вага, а для контролю за ціною при формуванні партії – ціна.

Запропоновані нами документи дадуть можливість зменшити обсяг роботи бухгалтерів, а також мінімізувати час на оформлення виконаних аудиторських процедур і узагальнення одержаної інформації, що покращить стан обліку виробничих запасів та розширить можливості контролю за ними.

Застосування комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує його організацію на підприємстві, де у веденні бухгалтерського обліку часто панує безлад. Така можливість пов'язана з тим, що автоматизований спосіб обробки облікових даних потребує формального і чіткого опису облікових процедур у формі алгоритмів, що налагоджує порядок виконання свої повноважень обліковцями.

Автоматизація обліку вносить позитивні зміни до технології роботи бухгалтерії. Так, один виконавець поєднує функції декількох суміжних ділянок обліку, наприклад, касир не тільки виписує прибуткові та видаткові касові ордери, але й розносить їх суми по облікових регістрах. Те ж саме відбувається при обробці одного первинного документу, який стосується декількох ділянок обліку. При проведенні оплати послуг постачальнику платіжним дорученням одночасно можна обробити і рахунок постачальника, дані якого розносяться по об'єктах та шифрах аналітичного обліку. При цьому одразу ж формуються відомості про витрати на виробництво. Всі названі вище операції може виконати одна людина, до того ж, тільки вона відповідає за результати своєї роботи [27].

Автоматизоване оброблення даних з обліку виробничих запасів на практиці забезпечується різними способами: – розробленням спеціальною формою на замовлення управлінської інформаційної системи підприємства (у тому числі й інформаційної системи обліку); – придбання універсального програмного комплексу (або окремого його модуля) на ринку програмного забезпечення; – автоматизацією облікового процесу силами фахівців підрозділу з автоматизованого оброблення даних підприємства; – використанням табличних

процесорів обліковими працівниками для забезпечення автоматизованого розв'язання окремих задач конкретної ділянки обліку [3, с. 27].

Програма "1С: Підприємство" має у своєму розпорядженні необхідний набір спеціалізованих засобів (Довідників, Документів, Звітів) для обліку й аналізу результатів більшості операцій з виробничими запасами. Вміле і раціональне використання цих засобів дозволяє:

– по-перше, істотно скоротити час і витрати праці на відображення в обліку поточних операцій із запасами;

– по-друге, оперативно одержувати інформацію про наявність і рух запасів як у цілому по підприємству, так і в розрізі місць збереження і використання (складів, цехів, матеріально-відповідальних осіб) з можливістю деталізації по найменуваннях ТМЦ.

Така можливість реалізується завдяки тому, що в програмі на всіх рахунках класу 2 "Запаси" (за виключенням рахунку 23 "Виробництво" на якому аналітика ведеться в розрізі видів діяльності), а також на всіх субрахунках позабалансового рахунку 02 "Активи на відповідальному збереженні", реєстрація господарських операцій ведеться в кількісно-сумовому вираженні не в цілому по рахунку, а окремо по кожній номенклатурній одиниці запасів із прив'язкою до конкретного місця зберігання (використання) і партії надходження (зарахування) на баланс.

Тому кількість проводок при реєстрації господарської операції прямо зв'язана з кількістю найменувань запасів, що беруть участь в операції. У зв'язку з цим для найбільш типових і часто використовуваних операцій, зв'язаних з надходженням і вибуттям запасів, їх внутрішнім переміщенням, зміною облікової вартості тощо, процедура формування проводок здійснюється програмою автоматично після заповнення і проведення екранних (діалогових) форм відповідних первинних документів.

Контроль запасів є невід'ємним складником діяльності підприємства, оскільки саме від нього будуть залежати робота підприємства у цілому, його витрати та доходи. Порядок проведення внутрішнього контролю запасів у

розрізі господарських процесів забезпечить ефективне функціонування господарської діяльності підприємства.

Проведення внутрішньогосподарського контролю виробничих запасів можна умовно поділити на чотири етапи (рис. 3.1)

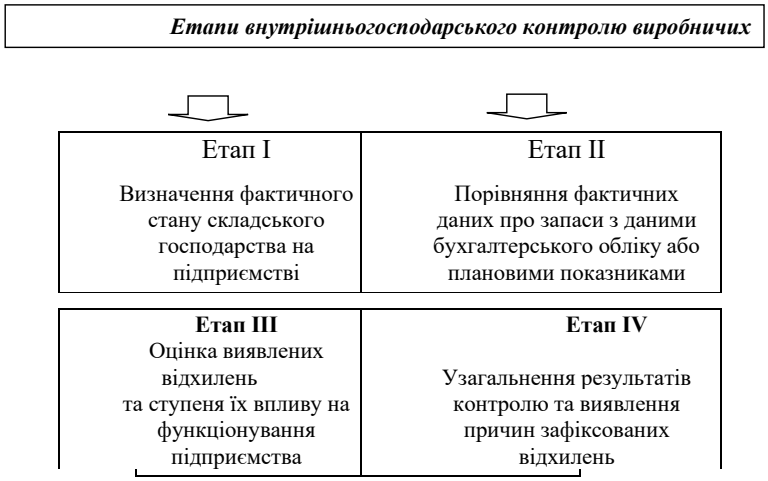

Рис. 3.1. Етапи контролю виробничих запасів на підприємстві

Внутрішньогосподарському контролю властиві такі методичні прийоми, як органолептичні, розрахунково-аналітичні та документальні. Ця система методичних прийомів контролю конкретизується процедурами перевірки, пов'язаними з інвентаризацією матеріальних цінностей, контрольними замірами і контрольними запусками використання матеріалів на виробництво, суцільним і вибірковим спостереженням та службовим розслідуванням.

Контроль виробничих запасів є однією з найбільш складних ділянок облікової роботи. Для того щоб перевірка виробничих запасів була найбільш ефективна, а контролерські процедури максимально точними, контролеру необхідно дослідити порушення і типові помилки в обліку запасів, що зустрічаються найбільш часто, й охарактеризувати їх.

Найбільш характерні помилки з обліку, документального оформлення запасів можна розглянути в табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Характерні помилки, які зустрічаються підчас внутрішньогосподарського контролю запасів

з/п	Вид помилок	Зміст допущеної помилки
1.	Помилки під час обліку запасів	1) неправильно і несвоєчасно оформляються документи по приходу, витраті і руху виробничих запасів: 2) неукладені договори про матеріальну відповідальність із комірниками (матеріально відповідальними особами); 3) неправильно формується фактична собівартість виробничих запасів; 4) не ведеться аналітичний облік руху виробничих запасів в бухгалтерії; 5) нерегулярно проводиться звірка даних руху виробничих запасів у бухгалтерії і на складах організації; 6) порушення обов'язковості (або регулярності) проведення інвентаризації; 7) на складах зберігається велика кількість невикористовуваних виробничих запасів; 8) неправильно проводиться списання виробничих запасів за видами витрат (на основне виробництво, допоміжне виробництво, обслуговуючі господарства, непрямі витрати, витрати на продаж, фінансові результати та ін.); 9) під час списання виробничих запасів спосіб визначення фактичної собівартості відрізняється від установленого в обліковій політиці; 10) невірно ведеться облік ПДВ виробничих запасів; 11) інші порушення в оцінці, обліку та рух запасів
.	Помилки під час документального оформлення операції, пов'язаної з використанням та рухом запасів	1) не оформляються бухгалтерські довідки під зниження вартості матеріальних цінностей; 2) не оформляються прибуткові накладні, виписані самою організацією – одержувачем цих цінностей; 3) відсутні довіреності на отримання товарно-матеріальних цінностей
2.	Помилки під час занесення інформації в регістри бухгалтерського обліку	1) порушується відповідність синтетичних даних аналітичним у регістрах бухгалтерського обліку; 2) не оформляються бухгалтерські довідки, тобто не дотримується вимога до обов'язковості всіх реквізитів первинних документів регістрів бухгалтерського обліку

Для ефективнішого розроблення і впровадження системи внутрішнього контролю підприємство повинно обґрунтувати прийняте ним рішення. На ухвалення управлінських рішень впливає посилення ринкової конкуренції,

потреба в необхідній інформації для потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів, взаємозалежність і взаємообумовленість зовнішнього і внутрішнього контролю, реорганізація підприємства для входження в ринок, конфлікт інтересів, спрямованість підприємства на отримання доходу, фінансова самостійність підприємства, ризик банкрутства, порушення режиму економії на підприємстві, необґрунтовані списання та ін.

Оцінюючи стан внутрішнього контролю на вітчизняних підприємствах, можна стверджувати, що він незадовільний. Найчастіше мають місце такі порушення:

1) зловживання службовим становищем;
2) невиконання або неякісне виконання службових обов'язків;
3) неправильна оцінка операцій із заготівлі, виробництва чи реалізації з погляду доцільності й економічності.

Основною причиною виникнення всіх проблем є те, що власники підприємств, не розуміючи сутності, мети і завдань внутрішнього контролю, не приділяють належної уваги побудові ефективної системи його здійснення

Таким чином, налагоджена система внутрішнього контролю вимагає професійної підготовки висококваліфікованого спеціаліста, незалежності від керуючого апарату для неупередженого надання висновків і пропозицій, зацікавленості керівника у створенні контролюючого органу для збереження майна.

Отже, для впорядкування і забезпечення чіткості етапів контролю слід зосередити увагу на можливостях розроблення положень про організацію контролю, зазначити елементи, що безпосередньо стосуються запасів підприємства і визначають методичні аспекти їх обліку в наказі про облікову політику (визначення первісної вартості, метод розподілу транспортно-заготівельних витрат, методи оцінки на дату балансу та під час вибуття тощо).

Саме за ефективної взаємодії всіх елементів організації внутрішнього контролю він досягне своєї головної мети – забезпечить достовірні дані в процесі бухгалтерського обліку запасів підприємства, повноту і своєчасність

відображення господарських операцій в облікових регістрах та правильність ведення обліку відповідно до прийнятої облікової політики підприємства.

ВИСНОВКИ

Запаси відіграють важливу роль у виробництві та обороті продукції. Саме вони забезпечують безперервне та ефективне функціонування як великих підприємств, так і малого бізнесу. Незалежно від виду діяльності організацій товарно-матеріальні запаси займають значну частину активів підприємств, тим самим впливаючи на їх ліквідність. Виробничі запаси можуть включати десятки тисяч різних найменувань, що ускладнює контроль за їх обліком, а також розрахунок собівартості продукції, оскільки від цього залежить успіх діяльності всіх організацій. Також велика кількість найменувань розширює класифікаційні ознаки виробничих запасів, що відображається як за планами рахунків та за окремими класифікаційними ознаками для підприємств різних напрямків діяльності.

Для обліку виробничих запасів в СТОВ «Нова-Україна» використовується картка складського обліку, яка є основою аналітичного складського обліку. Її застосовують для обліку руху матеріалів на складі за кожним сортом, видом та розміром і заповнюють на кожний номенклатурний номер матеріалу і ведуть матеріально відповідальні особи. Тобто на кожний номенклатурний номер, що відповідає визначеному сорту міндобрив, відкривають окрему картку, тому облік називають сортовим і здійснюють його тільки в натуральному вираженні.

Запис у картках матеріально-відповідальна особа робить на основі первинних документів (прибуткових ордерів, накладних) у день здійснення операцій. Після кожного запису виводять залишок відповідних запасів, тобто склад має оперативні відомості про стан запасів на підприємстві.

Удосконалена нами форма картки складського обліку в частині включення додаткових реквізитів дає змогу враховувати рух і використання запасів за місцями їх витрачання (на зернові, технічні та інші культури). Її можна використовувати при автоматизованій системі обробки інформації. Форма картки рекомендована нами для складського обліку основної сировини у сільському господарстві.

Контроль запасів є невід'ємним складником діяльності підприємства, оскільки саме від нього будуть залежати робота підприємства у цілому, його витрати та доходи. Порядок проведення внутрішнього контролю запасів у розрізі господарських процесів забезпечить ефективне функціонування господарської діяльності підприємства.

Внутрішній контроль на підприємстві повинен бути присутній на кожному з етапів руху виробничих запасів. Так, під час придбання запасів перевіряється вчасність доставки в строки, що передбачені договором, та їх кількісні та якісні характеристики. При перебуванні запасів на складах здійснюється інвентаризація, що передбачає виявлення надлишків або недостач та контроль за дотриманням умов зберігання матеріальних ресурсів. Це дає інформацію, відповідно до якої будуть прийматися нові управлінські рішення щодо внутрішнього контролю.

Етапом, який потребує внутрішнього контролю з боку керівництва, є процес реалізації запасів, який полягає у виборі найвигіднішого покупця, що запропонує максимально високу ціну за продукцію, адже це на пряму впливає на дохід підприємства.

Отже, ефективність господарської діяльності підприємств залежить від правильно організованого обліку та належного ведення внутрішнього контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артем'єва Л. Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів / Л. Артем'єва // Баланс. 2011. № 53. С. 24–25.

2. Безверхий К.В. Особливості бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами: порівняльний аспект / К.В. Безверхий // Облік і фінанси. 2016. № 2. С. 8–13.

3. Бобиль В. В. Сучасні методи аналізу та управління виробничими запасами. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2021. № 3. С. 311-318

4. Белоусова І. Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах. /І. Белоусова // Бухгалтерський облік та аудит. 2016. № 5. С.30–34.

5. Белова І. М. Управлінський облік в умовах сільськогосподарського виробництва / І. М. Белова // Сталий розвиток економіки. 2015. № 1. С. 234–236.

6. Білявська Л.В. Аудит: сучасні проблеми розвитку / Л.В. Білявська / Тези наукової конференції. Уманський НУС: Редакційно–видавничий відділ, 2017. Ч.2.: Економічні та загальноосвітні науки. С.25–26.

7. Бірюк О.Г. Формування облікової політики щодо виробничих запасів / О.Г. Бірюк // Збірник наукових праць Вінницького державного аграрного університетуту. 2017. № 2. С. 25–29.

8. Бурдейна Л.В. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду обліку виробничих запасів / Л.В. Бурдейна // Збірник наукових праць Буковинського університету. 2016 . № 1. С. 18 –24.

9. Бурдюг Н. Роль документообігу у створенні ефективної системи обліку запасів/ Н. Бурдюг // Економічний аналіз . 20(117). 2016. с. 137 –142.

10. Валентинова Т. Документообіг на підприємстві. /Т.Валентинова //Все про бухгалтерський облік. 2016. № 4. С.6–7.

11. Вишневецька В. Розрахунок приросту (убутку) запасів у питаннях та

відповідях. / В. Вишневецька, Г. Васильєв // Все про бухгалтерський облік. 2015. № 8. С. 45–48.

12. Гаврега О. Проблеми обліку виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах та напрями їх вирішення / О. Гаврега // Збірник матеріалів тринадцятої Всеукраїнської науково–практичної конференції. 2016. С.266–269.

13. Гаврилюк Т. Проблеми обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах та напрями їх вирішення / Т. Гаврилюк // Збірник матеріалів тринадцятої Всеукраїнської науково–практичної конференції. 2016. С.269 – 271.

14. Герасим П., Лобода Н., Герасим М. Облікова концептуалізація виробничих запасів: зарубіжний досвід та вітчизняні перспективи /П. Герасим, Н. Лобода, М. Герасим // URL: http://sophus.at.ua/publ/2017_03_27/sekcija_1_2017_03_27/oblikova_konceptualizacija_virobnichikh_zapasiv_zarubizhnij_dosvid_ta_vitchiznjani_perspektivi/82–1–0–1218.

15. Герасимчук Л. Проблеми обліку виробничих запасів у сільськогосподарських підприємствах / Л. Герасимчук // Збірник матеріалів тринадцятої Всеукраїнської науково–практичної конференції. 2016. С.272–273.

16. Гончаров Ю.В. Оцінка виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід / Ю.В. Гончаров // Облік і фінанси АПК. № 1 . 2015 . С. 50–53.

17. Горщар В. 1С: Запаси на складах та у виробництві. Запаси на складу та у виробництві / В. Горщар // Бухгалтерія. Збірка систематизованого законодавства. 2007. Випуск 8. С. 212 – 226

18. Данілочкіна О.В. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України / О.В. Данілочка // Економічний вісник університету. 2017. № 18. – С. 89.

19. Дем’яненко М.Я. Ефективність оборотних засобів у сільському господарстві: теорія, методологія, практика / М.Я. Дем’яненко // Економіка

АПК. 2015. № 5. С.44.

20. Дерев'янко С. формування облікової політики на підприємстві / С.Дерев'янко //Бухгалтерія в сільському господарстві. 2015. №12. С.2–10.

21. Дріга О.В. Проблеми обліку виробничих запасів підприємств України / О.В. Дріга // Ефективна економіка. 2016. № 4. С.34–42.

22. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2014. 368 с.

23. Жук В.М. Облік сільськогосподарської діяльності: Навчальний посібник / За ред. Жука В.М. К.: видавництво ТОВ «Юр–Агро–Веста», 2007. 368с.

24. Занегін А.Т. Фінансова стратегія підприємства в умовах ринкових відносин. / А.Т. Занегін // Бухгалтерський обік і аудит. 2015. №3. С.60–63.

25. Іванова Н.А. Організація впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах АПК / Н.А. Іванова / Облік і контроль на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: у 2 ч. Ч. І. – Мат. ІІІ Міжнар. наук.– практ. конфер. 10–11 жовт. 2011р. / Відп. За вип. М.М. Коцупатрий. К.: КНЕУ, 2011. – С. 72–73.

26. Іванова Н.А. Проблеми процесу планування аудиту. / Н.А. Іванова // Тези наукової конференції/ Редкол.: П.Г. Копитко (відд. ред.) та ін. Умань, 2006. 260 с.

27. Івахненков С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. Навчальний посібник. К: Знання–Прес, 2003. 349 с.

28. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 із змінами та доповненнями // Все про бухгалтерський облік. 2017. № 7. С. 6–13.

29. Карпенко О.В. Нові підходи до контролю матеріальних запасів / О.В. Карпенко // Вісник ЖДТУ. 2011 р. № 15 с. 103

30. Коваленко Л. Проблеми обліку виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах та напрями їх вирішення / Л.Коваленко // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2010. № 1. С.214– 218.

31. Колосок А. М. Проблемні питання обліку і списання матеріальних цінностей / А. М. Колосок // Актуальні проблеми економіки. 2016. № 10. С. 229–233.

32. Кондратюк О.І. Розвиток сільського господарства України в умовах продовольчої кризи / О.І. Кондратюк / Економіка АПК. 2017. № 1. С.128–132.

33. Кравець М. О., Олініченко І. В. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві / М.О. Кравець, І.В. Олініченко // URL: http://www.confcontact.com/2015_04_04_zhv/14_Kravec.htm.

34. Крайчук С.О. Стан запровадження інформаційних технологій в управлінні сучасними підприємствами / С.О.Крайчук // Ефективна економіка. 2018. № 4. С. 24–28.

35. Кузьменко Переміщення запасів зі складу на будмайданчик: як обліковувати витрати / О. Кузьменко // Все про бухгалтерський облік . 2015. – № 6. С.24–26.

36. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник. К. : КНЕУ, 2001. 576 с.

37. Ловська І.Д. Організація та ведення обліку виробничих запасів в інформаційному середовищі / І.Д. Ловська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2018. Вип. 1. С.194–200.

38. Макаренко А. П. Удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів для підвищення ефективності податкового планування на підприємстві. Агросвіт. 2022. № 22. С. 55-63

39. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів від 01.01.2005 р. // URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021.

40. Мельянкова Л.В. Організація обліку виробничих запасів на підприємствах агропромислового виробництва / Л.В. Мельянкова // Бухгалтерія в сільському господарстві. 2015. № 3. С.28–32.

41. Максименко І. Я., Іванченко А. Г. Особливості обліку виробничих запасів в управлінні діяльністю підприємства. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7266

42. Малофей, І. І. Особливості організації обліку та контролю виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. 2022. С. 23-24.

43. Меліхова Т. О., Федоров І. О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз у системі управління фінансової безпеки підприємства. Агросвіт. 2018. № 2. С. 63–70

44. Могилова М.М. Економічні проблеми формування та відтворення основних засобів у сільському господарстві / М.М.Могилова, Г.М. Підлісецький, Я.К. Білоусько // Економіка АПК. 2017. № 1. С.58–66.

45. Мурашко О.В. Облік використання матеріальних запасів на виробництві в умовах впровадження ЕОМ [Електронний ресурс] / Мурашко О.В.// URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2011_10/murash.htm

46. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text

47. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text

48. Нижня А.С., Рагуліна І.І. Організація і методика внутрішнього аудиту виробничих запасів. Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу та фінансів в агропромисловому виробництві України. 2021р. 225 с

49. Остапчук С.М. Класифікація та склад товарно–матеріальних цінностей на сільськогосподарських підприємствах / С.М. Остапчук // Облік і фінанси

АПК. 2014. № 4. С.106–112.

50. Очеретько Л.М. Удосконалення програми проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві / Л.М. Очеретько, А.В. Федоряк // Сталий розвиток економіки. 2015. № 2. С.233–239.

51. Пилипенко О. І. Інтеграція бухгалтерського обліку та логістичної стратегії в управлінні підприємством. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2022. №1-2. С.32-38

52. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text

53. Податковий кодекс України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

54. Подмешальська Ю. В. Облік та контроль виробничих запасів для прийняття управлінських рішень на промисловому підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 22. С. 83-94.

55. Польова Т. В., Охрей Т. С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємства. Економічний простір. 2020. №160. 124-128.

56. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/ show/z0027-00.

57. Польова Т. В., Охрей Т. С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємства. Економічний простір. 2020. №160. 124-128.

58. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 24.09. 1995 р. № 88. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text

59. Полторак А.С. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково–методологічні підходи / А.С. Полторак // Ефективна економіка. 2016. № 1. 12–19.

60. Поплюйко А.М. Документальне оформлення операцій використання виробничих запасів / А.М. Поплюйко // Вісник Житомирського інженерно–технологічного інституту. Вип.17. Житомир: ЖІТІ, 2016. С.146–155.

61. Поплюйко А.М. Оцінка виробничих запасів при їх використанні / А.М. Поплюйко // Збірник наукових праць черкаського державного технологічного університету. №1. Черкаси: ЧДТУ. 2015. С.55–63.

62. Правдюк Н. Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури». 2020. 647 с.

63. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей: Постанова КМУ від 22.01.1996 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text

64. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07. 1999р. № 996–XIV // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text

65. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України № 79-IX від 12.09.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text

66. Про внесення зміни до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку та визнання такими, що втратили чинність, наказів Міністерства фінансів України від 16 травня 1996 року № 99 та від 24 березня 2000 року № 61: Наказ Міністерства фінансів України № 987 від 30.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-14#Text

67. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text

68. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку фінансових витрат. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1300201-10#Text

змінює формат: Шрифт: 14 п, не напівжирний, не курсив

69. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 "Фінансові витрати". URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610- 06#Text

70. Скрипник М.І. Сучасний підхід до організації обліку запасів на підприємстві / М.І. Скрипник // Ефективна економіка. 2018. № 1. С.45–51.

71. Сук П. Оцінка матеріальних запасів при різних системах обліку / П.Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. 2017. № 4. С.22–32.

72. Сук Л. Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів / Л.Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. 2017. № 5.– С.37–44.

73. Талайло О.О. Г.Особливості організації обліку запасів за міжнародними та національними стандартами. URL: http://www.rusnauka.com/21_DSN_2015/Economics/7_141684.doc.htm.

74. Тарасенко А.В. Формування інформаційного забезпечення аудиту виробничих запасів / А.В. Тарасенко // Облік і фінанси. 2017. № 2(68) С.109–114

75. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб. / Терещенко Л.О., Матієнко–Зубенко І.І. К.: КНЕУ, 2004. 187 с. URL: http://pulib.if.ua/part/6567

76. Фесенко В. В. Вибір методу оцінки списання запасів як фактор впливу на формування фінансових результатів / В. Фесенко // Управління розвитком. №4(125). 2017. С. 53–56.

77. Чабанюк О. А. Організація документообігу як засіб удосконалення обліку наявності та руху виробничих запасів / О. А. Чабанюк // Фінанси, облік і аудит: Збірник наукових праць. К.: КНЕУ. 2016. Вип. 18. С. 386–390.

78. Янчук В.І. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві / В.І. Янчук, О.В. Кипоренко // Збірник наукових праць ВНАУ. 2014. № 3 (Том 2). С. 229–234.

79. Яременко Л.М.. Організація обліку виробничих запасів на підприємствах України / Л.М. Яременко // Молодий вчений. 2017. № 2. С.1477–1479.

80. Ярмоліцька О.В. Формування джерел фінансування відтворення основних виробничих засобів підприємств / О.В. Ярмоліцька // Ефективна економіка. 2018. № 4. С. 129–135.

81. Яценко В.М. Внутрішній контроль на підприємствах Укра-їни: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення / В.М Яценко, Н.О. Пронь // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки» 2009. № 22(2). С. 3–7.